

ПЕТРО КРАЛЮК СПРАВЖНІЙ МАЗЕПА

В основі сюжету «Справжнього Мазепи» – святкування у провінційному містечку двох ювілеїв: Миколи Тоголя та «українсько-шведського союзу». Автор оселив нащадків гоголівських персонажів у сучасній психіатрії. Божевільний Едікка пише роман «Тетьман», а молодий лікар-психіатр Левко (він же — оповідач) контролює цей процес. Петро Кралюк обігрує не лише сюжети та епізоди «Параса Бульби», «Вія», а й біографію Тоголя, Пушкіна, Шевченка, Євана Мазепи. Героями роману, як і в гоголівських творах, стають сміх, загальна гра, гротеск.

FOLIO

• ПЕТРОРОМАН •

Петро Михайлович Кралюк

Справжній Мазепа

Серія «Ретророман»

предоставлено правообладателями
http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=34339417
Петро Кралюк «Справжній Мазепа». Серія «Ретророман».
Літературно-художнє видання: Фоліо; Харків; 2017
ISBN 78-966-03-7976-3

Аннотація

Петро Кралюк (нар. 1958 р.) – доктор філософських наук, професор, перший проректор Національного університету «Острозька академія». Автор понад 150 наукових праць з історії, філософії, релігієзнавства, політології, літературознавства, а також шести історико-інтелектуальних художніх книжок, в яких він подає власні версії історичних подій та біографій видатних людей минулого. У видавництві «Фоліо» вийшли друком книжки «Козацька міфологія України: творці та епігони» та «Богдан Хмельницький: легенда і людина».

В основі сюжету «Справжнього Мазепа» – святкування у провінційному містечку двох ювілеїв: Миколи Гоголя та «українсько-шведського союзу». Автор оселив нащадків гоголівських персонажів у сучасній психікарні. Божевільний Едічка пише роман «Гетьман», а молодий лікар-психіатр Левко (він же – оповідач) контролює цей процес. Петро Кралюк обіграє

не лише сюжети та епізоди «Тараса Бульби», «Вія», а й біографію Гоголя, Пушкіна, Шевченка, Івана Мазепи. Героями роману, як і в гоголівських творах, стають сміх, загальна гра, гротеск.

Петро Кралюк

Справжній Мазепа

*Опасно шутить писателю со словом.
Микола (Ніколай) Гоголь*

Старенький мікроавтобус, що колись їздив гарними європейськими магістралями, тепер, підстрибуючи на вибоїнах, котиться битим українським шляхом. До дороги тісненько притискаються села – наче намагаються стати ближче до нестримного потоку, який денно і нічно гуркоче, вищить і мчить удалину...

Чергова сільська зупинка. Їх на цьому маршруті багато. Пасажири замовкають. До салону входить жінка. На ній – старий, але чистенький одяг. Схоже, зі секонд-генду. Вона, певно, лічить кожную копійку. З-під її хустки вибивається пасмо сивого волосся. А ще – у неї великі темні очі. Наче у Діви Марії на старовинній іконі...

За руку жінка веде миршавого хлопця десь років двадцяти. Шкіра зморшкувата, вузькі плечі, руки... І порожній відсутній погляд.

Хлопець зодягнутий у щось темне. Як і жінка.
– Мамо... – тихо скиглить він.

Хтось поступається йому місцем. Він опиняється навпроти мене, на відстані простягнутої руки. Зустрічаюся поглядом із ним. І стає незатишно...

«Спокійно, – кажу собі. – Це всього лише олігофрен, можливо, твій майбутній пацієнт...»

– Мамо, – знову хникає хлопець, – сядь біля мене...

– Синку, я ж поруч.

– Я скоро буду виходити, – каже дівчина, що сидить поряд.

І піднімається з місця.

Син та мати сідають пліч-о-пліч. У материнських очах – важка печаль. Темна і тиха...

– Добридень, Маріє, – вітається хтось із знайомих.

Вона киває головою: «Добрий...»

– Таки їдеш?

– Їду... – каже. Й невимовна гіркота бринить у її голосі.

З ока скачується сльоза.

Знайома не розпитує. Мовчить.

Хлопець лякливо тулиться до матері. Вона ніжно обіймає його. І здається; ці істоти – половинки одного цілого...

– Мамо...

– Все буде добре, Андрійку. Мама тебе любить. Ось заробить трохи грошей...

Вона ще міцніше пригортає сина до себе.

Відводжу погляд. Автобус петляє дорогою. Обабіч – старі дерева. Поле, річка, заплава...

З'являються будиночки, церквися на пагорбі, крамнички, базарчик. Богом забута місцина.

Виходжу з автобуса. Мої мимовільні супутники – теж.

Хлопчина тягне маму до лотка з фруктами. Щось просить.

Мати купує апельсин. Схоже, ті кілька гривень їй нелегко віддривати від куцого сімейного бюджету...

На мить з-за хмари визирає сонечко. Кидає золоте проміння. У руці матері ніби спалахує помаранч. На її обличчі – посмішка. Апельсин легко перекочується із руки жінки на долоньку сина.

– Мамочко... – вдячно бринить його голос.

І ніби десь губиться...

Поряд зі мною – величний бароковий костел. На фасаді храму – ліпнина, фігури неначе відриваються від суєти земної, прагнучи небесного блаженства...

Костельний дзигар – із поржавілими стрілками. Схоже, вони зупинились давно. Яке їм діло до того, чи день зараз, чи ніч? І чи весна нині, чи літо...

Храм існує у позачасі. Перенісся з іншої епохи, затримався трохи у нашому сьогодні. Та воно скороминуще. А він стоятиме...

Колись у костелі звучав орґан – урочисто й містично, наповнюючи звуками лункий простір. І відчували себе тут віряни не просто «прахом земним», а часткою небесного космосу...

На брамі костельної огорожі – поржавіла колодка. Такий же іржавий замок на дверях. Схоже, ніхто сюди давно не ходить. Та чи прийде...

Але досить цих барокових рефлексій. Та й взагалі – що я знаю про бароко? Ось вона – реальність.

Жінка та хлопчина кудись пішли.

А з-за крислатих дерев на мене дивляться замкові мури. Таке доволі часто побачиш в Західній Україні. Стоїть воно, занедбане, занехаяне.

Україна ж – не Європа.

Там, у Європі, замки доглянуті, реставровані. На старовинних подвір'ячках гуляють туристи. А в Україні – замчиська-руїни. Вони непотрібні, зайві. Бо українцям потрібен степ. І воля – дика, безмежна.

Правда, цей замок виглядає досить непогано. Зберігся рів, який колись оточував його. Хоча води немає. Але все інше має вигляд солідний.

Іду містком. Ось і вежа, брама, через яку до замку в'їжджали. Немає в ній колишньої грізності, а є легкість і красивість. Ще й аристократичність...

Мені стає якось незручно за свій одяг – джинси, картата сорочка. Звісно, куди краще я почувався би в камзолі, фраківі чи сюртукові... На голові мав би бути циліндр, а в руках – паличка з наверхшам зі слонової кістки...

Проходжу крізь ворота вежі. Ніхто мене не зупиняє, не питає. Зрештою, кому яке діло?

Опиняюсь на чималому подвір'ї. Воно затишне. Тут інший світ – як острівець серед розбурханого моря.

Уже підкрадається осінь. Позолота торкнулася кущів, дерев, що ростуть у цьому замкненому просторі. Озираюся. Цим подвір'ям колись статечно гуляли вельможні пани. Ми-

лувалися природою, глибоким небом над головою. Гадалось, захистять їх мури твердині... А воно...

Але замок таки доглядають.

Бо тут – психлікарня...

І це зрозуміло. Бо де ж селити душевнохворих, як не за стінами замковими...

– Молодий чоловіче...

До мене наблизився добродій у сірому костюмі.

– Це – провінція, – схоже, він говорить більше до себе, ніж до мене. – Глибинка. Навіть не райцентр. Розваг ніяких. Зате у нас – тихо. А що людині потрібно? Рівновага. Спокій... душевний.

«Та він – філософ», – думаю мовчки.

– Хоча вам зараз іншого прагнеться, – продовжує чоловік. – Молодість – час буяння, пригод. Але це мине...

Він замовкає. Стомлено дивиться навколо себе.

– Яка краса... – це він про осінню природу. – Та вона – оманлива. Як і будь-яка краса.

«Чи не є мій співрозмовник пацієнтом цієї загубленої в часі установи? – закрадається думка. – Хоча зовні мало схожий на таких. Але ж у світі багато омани».

– Людина зникає до всього, – розмірковує чоловік далі. – Вам тут сподобається. І ви залишитесь. Або щось залишиться від вас...

– Життя – непередбачуване, – ніби погоджуюся з ним.

– Якби ми відали, що нас чекає, було б нецікаво...

Чоловік, напевно, вирішив, що приділив мені достатньо уваги. «До скорої зустрічі», – киває.

У замку мені доведеться тепер працювати.

Бо я – психіатр. Сподіваюся, перебування в цій обителі смутку не буде тривалим. Віщування чоловіка в сірому все-рйоз не сприймаю.

Відбуду два роки, стану практикуючим лікарем – а там буде видно, куди далі...

Заходжу в приймальню. Кажу: прибув для проходження інтернатури.

Посилають до кадровика. Той, хитро примруживши очі, дивиться на мене. А в очах читаю: ще один невдаха; той, хто спритніший, має «добру спину», у психіатрію не йде; тут не розживешся, ще й сам станеш не від світу цього.

Кадровик у чомусь має рацію.

У медінститут я поступив без хабарів. Трапляються ж винятки. Оскільки протекції не мав, то визначили непопулярну спеціалізацію. Я не заперечував. Психіатрія – то психіатрія. За нею майбутнє, так я вважаю. Бо ж наше карколомне життя ламає людей навіть зі здоровою психікою. Ця пошесть добралася й до «вищих ешелонів». За кордоном усілякі круті «бізнесюки» та «владсть імушці» обов'язково мають особистого психоаналітика. І добре платять йому... Та й у нас, мабуть...

Кадровик продовжує хитро посміхатися, гортаючи мої папери.

– Правда, молоді у нас негусто, – озивається. – Маю на увазі серед лікарського персоналу. Нудьгуватимете.

– Нічого, – кажу, – якимось воно буде, час покаже...

– Оптиміст... – мій співрозмовник закриває теку. – Зараз буде «п'ятихвилинка». Заходьте й ви, познайомитесь із колегами.

Киваю, ну що ж – як скажете...

Кадровик подає руку. гречно, але й іронічно водночас.

На «п'ятихвилинці» мене чекає несподіванка. Чоловік, якого я бачив на подвір'ї і ледь не сприйняв його за психічнохворого – один з лікарів. Звати його Опанасом Івановичем – це я пізніше довідався. Був він чоловіком добродушним, спокійним. Не любив, щоб його чіпали. І сам не чіпав нікого. В усьому погоджувався з шефом, головним лікарем.

Шеф, що провадить «п'ятихвилинку», вже літнього віку – скоро має йти на пенсію. Однак енергії йому не бракує. Амбіцій – теж. Прізвище має звичайне – Рудик. А ось ім'я – Пантелеймон. (Як і в святого – покровителя лікарів...)

«П'ятихвилинка» затягується. Спочатку велемовний монолог шефа, який зрідка переривається згідливими репліками підлеглих. Вони демонструють свою благонадійність і багатослівність, пильно відстежуючи, як на їхнє говоріння реагує головний. Я ж нуджуся: ну коли це скінчиться? Бо ще не звик до таких ритуалів. А присутні вже й поглядами й жестами припрошують до розмови. «Ну чого мовчиш?» Певно, від цього говоріння колеги-психіатри отримують насолоду –

такий собі гуртовий оргазм... Особливо це шефа стосується. Обличчя у нього світлішає, вогники в очах загораються. Я починаю совгатись. А дехто блаженно поглядає на мене. «Чого ти? Розслабся. Життя ж – штука прекрасна... Хоча й абсурдна...»

Шеф уже показує на мене:

– Ось наш молодий колега. Він ще не влився в колектив, та ми йому допоможемо. Він буде в нашій згуртованій команді. Обов'язково!

Враз Рудик переводить розмову на інше.

– Ледь не забув – геть із голови вилетіло... Надійшов один припис від обласного керівництва. Зараз прочитаю. Та, власне, просто нагадаю. Невдовзі – ювілей Гоголя. Отже, до ювілею треба готувати різні заходи – ну, літературні читання чи конкурси, конференції.

– А ми тут до чого? – лунає питання.

– помилилися з адресою, – висловлює здогад хтось.

– Ніяка це не помилка! – рішуче відрізає шеф. – Нам адресовано!

– Думаєте, божевільня лише тут? – усміхається якийсь лікар, високий, плечистий. – Телевізор не дивитесь? Погляньте на політиків, яких нам показують. Це ж наші пацієнти!

– Докторе Вакуленку! – головний ставить на місце плечистого лікаря. – Припиніть! Ми – державна установа. Хоча... Якщо подумати, дехто з наших підопічних міг би бути

в політиці, а декотрі політики – нашими пацієнтами... Таке життя: одні божевільні нами керують, а інших ми лікуємо...

– Вакуло, ти не правий, – фамільярно звертається до високого й плечистого лікаря худий і миршавий ескулап. – Наші обласні начальники знають, що роблять.

– Невже? – в'їдливо посміхається Вакуленко.

– А ти не смійся, – зблискує очима опонент. – У Гоголя ж є «Записки божевільного»...

– Панове! – озивається ще один лікар, досить огрядний і статечний. – Я недавно читав: Гоголь був психічнохворим. У нього приступи творчої активності змінювалися депресіями. Часто паморочилася голова, він навіть втрачав свідомість. Та й поводив себе класик неадекватно: палив рукописи, через дрібниці сварився з друзями, ображав їх. Або візьміть хоча б його заповіт...

– І що там такого? – запитують зацікавлено колеги.

– А хіба може нормальний чоловік застерегти, щоб його поховали лише тоді, коли почне розкладатися тіло? Це ж манія!

– Клініка, – чути чиєсь.

– До речі, шизофреніки бувають напродив раціональними, – ділиться своїми спостереженнями худий ескулап. – Особливо коли йдеться про гроші...

– Так-так, – погоджується ерудит. – Гоголь непогано вмів добувати кошти. До царя-батюшки вмів підкотитись, та й до власної матінки.

– Які ще думки? – запитує Рудик, намагаючись припинити стихійний консиліум.

– ...Поставимо Гоголю діагноз.

– Ну і що? Встановимо, що у нього була шизофренія або хоча б маніакально-депресивний психоз? – питає Вакуленко. – Уявляєте, який гвалт підніметься? Бо ж із гоголівської «Шинелі» – усі знають – література російська вийшла... Вона що – теж шизофренічна? Чи маніакально-депресивна? Та окрім того, ми Гоголя вважаємо своїм...

– Еге ж, росіяни про це давно пишуть! – добродушно киває огрядний і статечний лікар. Певна річ, він має на увазі психічну неврівноваженість класика, а не те, що Гоголь – наш, себто українець.

– Авжеж їм можна, – бурчить Вакуленко, – а нам – зась. Ще й наші патріоти збунтуються. Мовляв, піднімаємо руку на святе...

– Колеги! – сердиться шеф. – Прошу поставитися до ювілею зі всією серйозністю. І не чіпати російську літературу. А тим паче – росіян. Щоб не було чогось такого.

– Є у нас один пацієнт, – бере слово миршавий ескулап, – ви всі його знаєте – Едічка-письменник. Молиться на Гоголя, як на ікону...

– Так, Едічка... – задумливо потирає підборіддя Рудик. – Цікавий екземпляр. То нехай щось сотворить... Під свого кумира. Адже писати вміє. Я навіть один його опус читав. Загалом скажу – цікаво. Можна йому щось пообіцяти. Скажі-

мо, що дадуть премію. Ну, не Шевченківську, а...

І тут, ні сіло ні впало, чую:

– А що як молодому колезі поспілкуватися з Едічкою? Чудову матиме практику...

Усі витріщилися на мене. А я й не знаю, що казати...

– Ну що, козаче?! – плескає мене по плечу Вакуленко.

Звісно, я таки козак, але...

– Едічка непоганий, – заспокоює шеф. – Раніше водилися за ним усілякі дивацтва. Тепер сумирний...

Далі нарада йде своїм ходом. Ще якась година пустопорожніх розмов – і я вільний!

Виходжу на подвір'я. У голові – шарварок. Глибоко вдихаю повітря. Підпираю стіну – стару, масивну. Піднімаю голову, і ніби пливу в океані небесної синяви. Так триває кілька хвилин. Чи й більше?

Повз мене, наче сновиди, проходить жінка. Це та, що їхала сюди із сином, Марія. Згорьовано-сумовита. Озиваюся до неї:

– Пані, у вас проблеми? Чимось допомогти?

Жінка дивиться мені в очі.

– У кожного свій хрест... – проказує з боєм.

І ніби втішає себе (чи мене?):

– Щасливий той, кому Бог посилає нещастя, різні випробування. Це очищає нас. А щастя? То – примара. Прийшло й пішло...

Жінка віддаляється від мене. Бачу її постать на фоні зам-

кової брами. Ще кілька кроків – і вона зникає.

«Свій хрест...» – повторюю її слова. Отож, який він у неї? Мабуть, так: була молода, нерозумна... Зустрічалася з хлопцем. Хвилинне щастя – примара...

Завагітніла. Нікому про це не казала. Хотіла позбутись дитини. Пила якусь гидоту. Думала – допоможе. Не допомгло...

А той хлопець побавився і втік – розбирайся з дитиною сама. Батько-мати хмарою ходять...

Народила хлопчика. Невдовзі виявилось – тяжко хворий. І хвороба та – на все життя...

Чому життя карає? Не слухалася батька-неньки? Втратила цноту? Дитину в утробі хотіла вбити?

На руках тепер у неї воно... Хай недорікувате. Але ж вона його любить... Бо нікого у неї більше немає...

Лише материнська любов підтримує життя цієї істоти, на яку інші дивляться як на помилку природи.

Хлопчик виростає, стає дорослим.

Але не може без мами. Та й вона – без нього. І так виживають в цьому світі, байдужому до їхніх нещасть.

Але нині вони мусять розлучитися. Чому?

Батьки, вочевидь, померли. Чоловіка немає, бо хто захоче жінку з таким спадком? Грошей у селі не заробиш. Сяка-така пенсія на сина-інваліда. Одне слово, злидні...

Хтось, певно, намовив жінку на заробітки закордонні. Поїдеш, мовляв, за границю, там гроші як з неба сиплються. Але сина з собою взяти не можна. Треба його на когось по-

лишити. На кого?... Кому він потрібен?

Отже, психлікарня? Хлопець же розумово відсталий. Там принаймні доглянуть.

Отака історія. (Чи плід моїх домислів?)

– Ви тут? – чую голос Рудика. – У вас кепський вигляд. Певно, не снідали?

– Студенти зазвичай не снідають. Ще донедавна так і було...

– Звички можна й міняти...

– То вже як змінити натуру.

– Нічого, змінітесь... До речі, – киває головний, – оно на лавочці сидить Едічка.

Біля купи вугілля, що псує замковий пейзаж, прилаштована лавиця – проста, примітивна: два стовпчики, дошка. І на ній – чоловік.

Дивний якийсь. Шия обмотана шарфиком. Довге немите волосся аж на плечі. Борода неголена. Одяг зіжмаканий. Він гордовито тримає голову: мовляв – я не такий, як усі. Навіть у зношеному спортивному костюмі він видається представником богемі...

Дивиться кудись удалину. Медитує – чи що?

– Як справи, Едічко? – питає його Рудик.

– Нічого... – лунає безсторонньо.

– Чим займаєшся?

– Пізнаю суть буття...

Почуте стає вже начебто змістовнішим.

– Едічко, а як ти ставишся до Гоголя?

– Ми з ним – генії. Навіть однакову хворобу маємо...

– Он як?

– Авжеж, і в мене, і в нього бували депресії.

Едічці в самокритичності не відмовиш.

– Познайомся, – представляє мене головний лікар. – Ось цей юнак допомагатиме тобі творити...

Едічка байдуже киває головою.

– Ну то поспілкуєтесь? – пропонує шеф. – Я піду, бо робота чекає.

Сідаю біля генія. І чую:

– Ви приїхали на стипендію?

(Не можу второпати, про що йдеться.)

– Бо я – стипендіат Євросоюзу... – втаємничує мене Едічка. – Хоча стипендія ні до чого не зобов'язує. Хочу – пишу, хочу – просто живу в цьому замку. Він – гарний, правда ж? Навіть думав, чи не придбати його?

Геній нахиляється і шепоче на вухо:

– Маю багатого дядечка в Швейцарії... Він дасть гроші...

Розуміюче киваю головою.

– А ви? – питає мене. – Які умови вашої стипендії?

– Бачите... – розгублено замовкаю я.

– Ви з обслуги замку?

– Так... – невизначено киваю.

– Жаль, – розчаровано промовляє Едічка, – я гадав, матиму колегу. Бо тут така публіка...

– А що публіка? – починаю «входити в роль». – Вони чекають ваших творів. Причому з нетерпінням!

– Справді? Яюсь не думав над цим... Стільки часу я вже не пишу! Сьогодні, мабуть, треба почати писати...

– Візьметесь за новий варіант «Тараса Бульби»?

– «Бульба» – то загалом попса...

– Невже?

– Справжній Гоголь – постмодерніст. Сучасники його не розуміли. Він сидів на грантах і писав попу... Для царя. Істинний Гоголь – інший. Я мушу його показати...

Едічка повертається до мене.

– Може, ви допоможете?

– Чом би й ні?

– Гаразд, – каже пацієнт і піднімається з лавиці. – Буду думати. Потрібні нові ідеї.

– Нове – це забуте старе... – повторюю машинально...

– Нове – інша модифікація старого, – підняв пальця пацієнт. – Ну, ще... Зустрінемося...

Едічка тисне мою руку й кудись замислено бреде.

Я починаю знайомитися з лікарнею.

Через кілька годин у коридорі перестрів головного. Він запрошує до свого кабінету. Киває на крісло.

– Як вам наш геній? – питає.

– Що казати... Хвора людина...

(Здається, я сказав не те, бо Рудик зверхньо посміхається-

ся.)

– Запам'ятайте: здорових людей немає, є лише досі необстежені...

– Ну і який діагноз у цього обстеженого?

– Загалом – маніакально-депресивний психоз.

– Отже, Едічка – неадекватний? У нього загострення?

– Ні.

– То чого ж його тримають?

– А куди ж йому подітися? Родичі відцуралися. Доглядати за собою не зможе. Взагалі восени до нас хворі косяками йдуть.

– Як це?

– Не кожен з них хату зуміє обігріти, піч натопити... А тут – дах над головою, теплі батареї, їжа. Вижити можна. Адже головне в цьому світі – виживання. Хіба ні?

– Отже, ваша лікарня – притулок для бідних і знедолених? Рудик кривить губи.

– «Наша», молодий чоловіче, наша... – підправляє він. Винувато посміхаюся.

– Може, так і треба, – розмірковує шеф, – чим менше божевільних на волі, тим здоровіше суспільство...

– А хіба таке суспільство не є жорстоким?

Головний кидає погляд, сповнений іронії.

– Жорстокість в даному разі – це благо.

– Хіба? – намагаюсь опонувати.

– ...А м'якотілість губить людей.

Мій начальник відкорковує пляшку мінералки.

– Хочете?

Киваю головою. Шеф повільно наповнює склянки. І продовжує:

– Звісно, в усьому має бути міра. Жорстокість – так само. Бо інакше не витримаєш. Збожеволієш.

– Цікава теорія, – чемно коментую сказане.

– Нічого цікавого. Це – банальщина.

Головний відпиває ковток.

– Знаєте, – каже, – це чудово розуміють сильні світу цього. А для плебсу розповідають баєчки про гуманізм, мораль...

Але ж ми начебто збирались поговорити про нашого літературного генія... Отож повертаю розмову в попереднє русло.

– А що робив Едічка раніше? – питаю. – Тоді, коли був нормальним?

– Сумніваюсь, чи був він колись таким...

– Власне, чимось же займався він до того, як потрапив сюди?

– Журналістом працював. А ще – бавився у літературу. Сподівався заробити на цьому великі гроші. Наївняк!

– То він – письменник?

– А ви як гадали?... Наша лікарня – оаза для інтелектуалів. Нещодавно привезли комп'ютерного генія. Перепрацював. І розум скаламутився. А подивитися – нічого хлопцеві начебто не бракувало. Усе було. Та не хотів чоловік жити у

злагоді з собою й природою. Тепер про Бога просторікує. Каже, що той відкрив йому «вищу істину». Може, й відкрив... Та в кожного вона – своя...

Я не дивуюся. Знаю: лікарі – циніки. Адже мають справу з такими, що хитрують, обманюють, видають бажане за дійсне, декотрі говорять про високе... Хоча все, якщо подумати, зводиться до простого існування білкових тіл – і то бажано в якомога комфортніших умовах... (Чомусь раптом пригадався гоголівський Пацюк, якому вареники самі пхалися до рота...)

Пауза затягується. Рудик допиває водичку.

– Я, певно, піду...

– Ідіть, – милостиво киває начальник. – Та більше не грішіть.

Із подивом витріщаюсь на нього. Він скептично посміхається.

– Усе гаразд. То я так... Після спілкування з комп'ютерним «проповідником»... До зустрічі...

Підводжуся з крісла. Отже, я – вільний? Принаймні на сьогодні...

То чому б не обстежити замок? Тепер це моє тимчасове пристанище...

Навпроти вежі, через яку я заходив сюди, є й інша вежа. Бічна. Вона без брами. Всіх впускає і випускає.

Опиняюся за мурами. Перед очима – величний краєвид. (Знали клятві пани, де будувати свої твердині...)

За кілька кроків – крутий спуск. Упадеш – голову зламаєш. Унизу рівнина. І ріка із заплавою...

Замок – на пагорбах. Неподалік неждано-негадано вибу-
яла екзотична катальпа. Звідки взялася ця красуня в нашо-
му північному краї? Стоїть незахищена – ламають її буревії,
обсипає зусібіч снігом, періщать дощі... Та вона стоїть. Бач,
прижилася...

Ось сонячні промені упали на катальпу, позолотили ли-
стя, яке почало жовтіти. І вона стрепенулася, зашуміла... Я
посміхнувся. Хотілося доторкнутись до неї. Послухати, що
вона шепоче. Колись я таки це зроблю. Видеруся на горб і
порозмовляю із нею.

А зараз уже чую – кличуть... До мене підходить санітар-
ка – дебела жіночка років п'ятдесяти. (У психлікарні персо-
нал має бути міцним. Мало який бешкет хворі можуть вчи-
няти...)

– Ви – новенький? Я вас проведу, покажу, де ваша кімна-
та.

Жіночка назвалася Пульхерією Іванівною і виявляє до ме-
не неабияку цікавість. Я не дивуюсь. Це притаманне жінкам
із глибинки... Вони ж на убогому інформаційному харчі –
не так багато подій відбувається в їхньому світі...

Найперше тітоньку цікавить, чи жонатий я?

Кажу: рано ще...

– Це ж чом? – дивується вона. – Саме час. А дівчина хоч є?

– Ну... – тягну невиразно.

– Значить, нема, – констатує вона. – Негаразд. Такий видний хлопець... Та й лікар.

Як не задерти носа?

– У нас тут гарні дівчата є. Добрі, роботящі... – повідомляє турботлива жіночка. – А от хлопці – непотріб. Як не п'яниця – то гультіпака...

Цілком звична картина.

Отже, можу стати місцевим донжуаном...

Та тітка Пульхерія зовсім інше має на умі. Ось цей молодий парубійко наплодить купу діточок... Та ще й догляне їх. Бо я (так їй здається) хлопець порядний...

Уявляється такий собі «гепі-енд» у гоголівській «Ночі перед Різдом», коли Оксана з дитятком на руках стоїть біля розмальованої Вакулою хати. А високоповажний архієрей, побачивши це, каже: «Ліпота...»

Пульхерія Іванівна приводить мене до хатинки, мабуть ще за царя Гороха збудованої. На жаль, не вражає вона хоч якоюсь естетикою... Ніхто її не розмалював, не прикрасив. Стіни облуплені. Двері – темні.

Каже:

– Це гуртожиток для лікарів.

Зітхаю. Зате в мене окрема кімната! (Уперше в житті!)

Тітонька пішла собі. Розпаковую свій наплічник, витягую звідти свій убогий скарб. Щось розкладаю, роззираюся: треба обживати кімнату.

Десь через годину-другу виходжу в коридор. Назустріч іде

жінка, десь так за тридцять. Гарна. Але краса вже прив'яла. (Та й як не зів'янути у цій глушині?!)

– Оксано! – чується знадвору. – Ану забори того шибеника. Хай телевізор дивиться. Ну, немає спокою – ні на роботі, ні вдома.

Голос наче знайомий.

Оксана виходить і через хвилику повертається з хлопчиком, ведучи його за руку. Той насуплений. Не хоче дивитися телевізор. Надворі ж гарно... Золота осінь.

Покидаю свою нову обитель. Бачу: на лавиці сидить Вакуленко. Біля нього – недопита пляшка пива.

– Сідай, колего, – запрошує він. – Розслабся. Ось іще один трудовий день позаду.

– Ви тут живете? – питаю, вмошнюючись біля нього.

– А де ж іще? – криво посміхається. – То на Заході лікарі мешкають у віллах. У нас же – в розвалюхах...

Відпиває ковток.

– Якщо розібратися... – продовжує мій сусід, – всі ми живемо, щоб працювати... Невідомо на кого. Робимо проблеми на порожньому місці. А потім їх розв'язуємо. І тішимося.

Сердито спльовує.

– Їм, бач, ювілей Гоголя в дурці треба відзначати! Не мають чим зайнятися! А побудувати лікарям хоч якесь житло – грошей чортма. Скільки років у черзі стою... І ще стояти-му...

Вакуленко таки щось упустив. Завдяки отому ювілею

хтось відміє гроші, хтось розрекламує власну персону. А хтось просто нап'ється. Адже наше життя – суцільне свято під час чуми...

Гоголь же – персона цікава... Я про нього у виші реферат писав. З філософії. Професор, який читав цю дисципліну, казав, буцімто Гоголь – представник «філософії серця». Що воно таке – схоже, він і сам не знав...

У переліку рефератів була тема: «Гоголь як філософ». Я міг би такий реферат елементарно здерти з Інтернету – там цього добра навалом. Проте обіклався книжками, перечитав класика. Не так багато він і написав. Правда, я так і не зрозумів, чому Гоголя вважають філософом...

Повертаюся до розмови з Вакуленком.

– Давно тут працюєте?

– Десятий рік уже. Засмоктало, закрутило, як у вирі. Вшитися би звідси кудись... Хоч би й до дідька в зуби...

Вакуленко допиває пиво, спересердя жбурляє у кущі пляшку.

– Ну, все, – каже підводячись. – Піду до Оксани. Нічим її не порадував... Хоч слівце мовлю...

Іде до хати. Я залишаюся надворі. Треба таки сходити в магазин. Щось купити попоїсти. Вважай, цілий день ні крихти...

За кілька кроків від гуртожитку – нашвидкуруч збудована ятка. На ній яскрава вивіска – «Одеон». А збоку ще й англійською – «шоп». (Європа – нічого не скажеш...)

Біля того «шопу» кілька пластикових столиків. За одним – двоє п'ють пиво. У зубах – цигарки. Присмачують нашу солов'їну добірною лайкою. Схоже, хлопці хильнули горілочки, а тоді полірують пивком...

Крамничка тісенька, заповнена дешевим ширвжитком. На полицях – кетчуп, майонез, пляшки пива, мінералки. А ще – ковбаса, оселедці, тюлька («тюлечка» – як її любовно називають у народі). Збоку – буханці хліба. На іншій полиці – пральний порошок, зубна паста, туалетний папір...

Зі знудженим виглядом сидить продавщиця. Молода, і з себе – нічогенька... Свіже личко, брови шнурочком. Щось жує. На прилавку – пляшка кетчупу. Дівчина прибирає її. Повільно підводиться. Струнка, трішки випинає груденята. Мовляв: поглянь-но на мене, хіба я не хороша. На її устах з'являється посмішка.

– Галько, дай пива! – чується знадвору.

Мужик ввалюється до шопу.

– А платити хто буде? І так у борг дала...

– Ти ж мене знаєш...

– Авжеж. Уже місяць, як у борг товар береш...

– Жінка от-от з Італії доляри перешле... Тоді защебечеш, Явтуха Макогоненка згадаєш... І не тільки пиво давати будеш...

Дівчина буряковіє, люто зиркає на нахабу.

– Скажеш, я поганий? – продовжує Явтух. – Усе при мені на місці. А дівок як тельбушу?! Не знаєш?! Хіба?

І підморгує п'яно.

Дівчина ставить (ні, кидає) на прилавок літрову пляшку пива.

– Та хоч залийся!

– Отак би зразу. Без випендрюжу...

Дядько забирає пляшку, йде до напарника.

– Ви щось хочете? – чую запитання.

Дівчина не дивиться на мене. Ховає очі.

(Не склалося. Розмови не буде. А могло б...)

Беру буханець хліба, ковалок ковбаси, сир. З голоду не помру. І прямую додому...

Проходячи повз двері, за якими мешкають мої сусіди, чую збуджені голоси. Вакуленко, схоже, з'ясовує стосунки зі своєю половиною. Мабуть, не приніс їй черевиків... А суджена вже дметься, розмовляє на високих нотах...

У кімнаті заварюю чайок. На очі потрапляє чималенький талмуд «Керівництво з психіатрії». (Це, вважай, моя Біблія.) Відкриваю навмання. Там, де класифікація психопатій. Читаю – «нестійкий тип». Вони – неначе з глини (чи пластиліну?) – із них можна ліпити будь-що. Вони легко піддаються чужим впливам.

Ні, Едічка не такий. Він – самовпевнений, «тисне» на інших.

Може, отим нестійким типом був Гоголь? Чи його кумир – Пушкін? Яких тільки дифірамбів не співав йому Микола Васильович! Хотів уподібнитись до російського класика. Але

глина була не та. Не великоросійська...

Вони (читаю далі про нестійких типів) симпатичні, ліричні, можуть бути приємними співрозмовниками, люблять компанії. Схоже на Гоголя. Не красень. Зате який симпатяга...

...Легко захоплюються. Але так само легко відходять від своїх захоплень.

Здається, і таке траплялося з класиком.

Часто не доводять до завершення розпочату справу. Авжеж, не став він ні чиновником, ні професором історії. А свої «Мертві душі» не дописав...

Вони (тобто нестійкі типи) переконані, що їхні вчинки – необхідні, єдино правильні.

Гоголь теж не сумнівався в правильності своїх дій...

Обманюючи, щиро вірять, ніби кажуть суцю правду.

Таки було це з класиком. І не раз...

Нестійкі психопатичні типи схильні до незвичайних захоплень, але ця захопленість має характер гри...

Ну-ну...

А ще вони «тиняються по життю», часто змінюють місця проживання.

Любив Гоголь їздити по заграницях та й просторами

Росії-матінки. Сотворив образ «русской тройки». В «Избранных местах...» є лист під назвою «Нужно проездиться по России». Правда, хотів-таки блудний син повернутися в Україну, осісти на березі Дніпра. «Чуден Днепр при тихой погоде...» Та не склалося. Як і багато іншого...

Закриваю книжку. Чи мені до Гоголя зараз...

Краще думати про щось приємне. Молодому. І не уникнути спокусливих фантазій...

Зрештою, Гоголю, коли він писав «Вечори на хуторі біля Диканьки», було десь стільки, скільки й мені...

Заплющую очі. Чомусь перед очима постає... Галя. Та, що з «шопу». Мій погляд вже купається в її очах, торкається рум'яних вуст, повільно опускається до шиї і падає, як із водоспаду, в заглибинку між високих грудей... А навколо ніч... Божественна українська ніч. На небі – круторогий місяць, що залив своїм сріблом землю, величаючись серед зірок-сестер. Завмер ліс, наче плащем, огорнувся темінню. Неподалік, поміж луками в'ється річка. А на березі – Вона. Легке плаття, що прикриває груди, спадає на траву... Дівчина повільно пірнає у прохолодні води...

От і все. Фантазія скінчилася...

Моє грішне тіло (а чи грішне?) наструнчується. Колись у якійсь книжці про геніїв і божевільних читав, що Гоголь за все своє життя не пізнав жодної жінки. Невже? Боявся протилежної статі? Зате був естетом (як, зрештою, всі справжні українці). Кохався в жіночій красі. І... займався рукоблуд-

ством... Тьху, казна-що в голову лізе...

Невже таке можливе? Адже Гоголь – штукара, містифікатор. Умів водити за ніс. Є у нього, в «Невському проспекті», картинка походу в бордель... Може, він і не втік з дому розпусти (як це зробив герой твору), а залишився, щоб спізнати гріховних насолод?

Чому я не лишився в магазині? Подумаєш, дівчина якось віддалася підтоптаному залицяльникові за гроші, які тому висилає дружина з Італії. Ну то й що? Таке життя. І така у нас економіка... Суцільні гріховні спокуси...

Це ж не старі часи, коли за перелюб карали на горло!

Та й нині де знайдеш цнотливих дівчат? Цнота – не в пошані. Як і честь та гідність...

Дивись простіше на речі, хлопче...

Добре казати. Реалії – реаліями. А хочеться-таки чистоти...

Надворі темніє. Галі немає. Не звабив її. Доведеться самому лягати в ліжко...

Дрімаю. Що таке сон? Голос нашої підсвідомості? Вікно в прийдешнє? Чи магічне дзеркало, в якому бачимо себе... без прикрас?

Знову Галя. Чи Галька... Магазин. Шоп.

Заходить Явтух Макогоненко. Дихає перегаром.

– Чого треба? – зиркає дівчина.

– Ніби не знаєш... Іди сюди...

І на прилавок лягає зелений папірець із портретом якогось

президента.

– Я не продаюсь...

– Ха! Це тебе сопляк Левко напоумив?

(Мене, до речі, звати Леонідом. Можна й Левком...)

– Синок!.. – це, певно, про мене. – Молоко на губах не обсохло. Думаєш, він має гроші? Стане лікарем? Багато зароблятиме? А ти будеш ходити біля нього панею? Ось що ти будеш мати! – Явтух підсовує під ніс дівчині дулю.

– Кажеш, не продаєшся? – продовжує п'яне белькотання. – А коли отак!

Жбурляє на прилавок ще одну купюру.

У Галиних очах – помітно вагання...

Явтух своїми міцними лапищами згрібає дівчину.

– Не випендрюйся!

Сукня опиняється на підлозі. Спідня білизна – теж...

Груденята – униз на брудний прилавок. Руки Явтуха ніби вросли у дівочі сідниці. Він налягає і важко хекає...

Юне тіло, яким я милувався в струменях місячного сяйва, враз стає для мене гидким... Конвульсійно здригається серед залежаних оселедців, ковбас, прострочених консервів. Котиться відкоркована пляшка кетчупу, яка стояла на прилавку. Виливається на підлогу. Біля дівчини з'являється червоняста калюжа...

– Отак! – реготнув Явтух. – Теж мені цілка...

Кілька різких порухів. З горла дівчинки виринається стогін. Від задоволення? Від болю?

– О-о-о! – стогне Явтух. Злазить вдоволений, – хвацько ляскає по сідницях. – Тепер порядок.

Дівчина (а чи дівчина? жінка не пошлюблена...) підіймається. На прилавку валяються долари – наче позеленіле цвіле листя.

Прокидаюся. На чолі – холодний піт...

Ще не розсвіло. Темно. У вікно зазирає місяць – ніби сміється наді мною.

Перевертаюся з боку на бік. Намагаюся заснути. Так і зустрічаю ранок. У кінці коридора – рукомийник. Хлюпаю водою на обличчя. «Нужник» – у дворі.

Там мене перестріває Вакуленко.

– Отак піклуються про нас, ескулапів, – бурчить. – І це двадцять перше століття... У такий сральник, мабуть, ще Гоголь ходив. Невже й Пушкін, та й усі класики золотого віку російської літератури?...

«Чого він сердитий? – думаю про себе. – Оксана в інтимі відмовила? Треба було з чортом договір укласти і принести їй те, що вона хоче».

Вакуленко рече далі:

– Зараз ще нічого. А взимку... Заметіль... Морозище... Сядеш, скоцюрбишся, то тебе так просифонить... Якось до нас делегація завітала – лікарі з Німеччини. Такі усі чепурні, чистенькі. Навіть плюнути біля них ніяково. Зайшли до нашого туалету – і у гостей мову відібрало. Якийсь німчик оступився та ледь не провалився у яму з лайном... Екстрим!

Похитали заграничні ескулапи головами: як же так, мовляв, атомні електростанції будуєте, а пристойних вбиралень зробити не можете...

Тут і я вставляю свої «п'ять копійок»:

– А їхні Гете, Шіллер до яких туалетів ходили? Хіба не до таких, як Пушкін, Гоголь? Зате які твори писали! А нині набудували гарних вбиралень – зате література перевелася.

– Гм, – лукаво посміхається Вакуленко, – щось у цьому є...

І прямує до своєї кімнати. А я – до закамарка, свідчення нашої цивілізаційної відсталості...

Після ранкового туалету (зі звичними елементами екстриму) та склянки чаю вже йду на роботу. Мене доганяє Вакуленко.

– Знаєте, колего, ви таки маєте рацію... – звертається до мене. – Цивілізація – то лайно. Література – теж. І взагалі людині шкідливо жити в цивілізованих умовах.

– Це ж чому? – питаю.

– Бо коли чоловікові живеться добре, і у нього немає проблем – це шлях до божевільня. Німчики, які приїздили до нас, розповідали про своїх пацієнтів. Казали: у них їх чималенько. І вони до них гуманно ставляться. Не так, як ми. Переконали, буцімто психом краще жити серед здорових людей. Та, власне, й здорових у них не так густо... Якщо не психози, то неврози...

– Але і в нас божевільних, певно, не менше.

– Хіба що серед зверхників. А простим людям немає коли про дурне думати. І не дуже-то психи у нас по вулицях розгулюють... Самі втікають до лікарень. Легше їм тут...

Подібні речі я вже чув із вуст нашого головного, Рудика (Рудого Панька – так я його називаю про себе). Відчувається, вміє шеф баєчки оповідати. А підопічні й вуха розвішують. Зрештою, що їм залишається?

Біля воріт замку стоїть крутий джип. Такого в нашій провінції вдень зі свічкою не знайдеш. Яким це побитом занесло його сюди?

– То до комп'ютерного генія братки приїхали, – повідомляє Вакуленко.

На подвір'ї сидить на лавочці худорлявий юнак. У нього розумне, інтелігентне лице. Але в очах – відстороненість. Біля нього крутяться двійко смаглявих кремезних мужиків. Схоже, кавказців.

Хлопець їм просторікує:

– Є речі, які ми не можемо пізнати. Про них не говориться в книжках. Та й не треба знати книг інших, окрім книг святих. Наш розум – нікчемний. Він не відкриє справжні, великі істини. Тільки душа відчуває їх – між сльозами й молитвами. Як шукачі перлин занурюються у морські глибини, щоб відшукати скарби, так і я мушу зануритись у глибини душі, знайти перли правдивості й явити їх людям. У цьому – моє покликання. Відтепер я буду йти оцим шляхом – важким і тернистим...

Кавказці згідливо кивають головами. А юнак далі наставляє їх на путь істинну:

– Відкиньте суєту, щоденні турботи. Нічого не дадуть вони. Навчіться слухати душу. Піклуйтеся про рівновагу душевну – лише вона найбільше потрібна людині. І тоді ви зустрінете Бога, пізнаєте неземне блаженство...

Один кавказець схоплюється і говорить (звісно, кавказькою): «Щось подібне колись я чув уже від дервіша...»

Другий кавказець вторить йому (теж кавказькою): «Немає нічого нового в цьому світі...»

Чоловік глаголить далі:

– Бог подарував мені оте чуття – чути свою й чужу душу...

Побачивши Вакуленка, кавказці підводяться. Співчутливо поплескують свого молодого колегу.

– Крепісь, брат... Ти нам нужен...

І наближаються до нас.

– Доктор, – це до Вакуленка, – пагаваріть нада.

– Ну, кажіть.

– Не здесь. Панімаєш...

– Чого ж – панімаю, – Вакуленко киває головою. Потім до мене: – Вибач. З самого ранку смикають. Робота...

Кавказці й Вакуленко відходять оддалік. До мене долітає кілька фраз:

– Доктор, памагі... Ми без Нікалая – как без рук. Компі не работают. Торговля застопорілась. Каждый день теряем тисячі...

– Жадність фраєра згубіла, – підсміюється над крутими бізнесюками Вакуленко.

– Доктор, сделай что-нибудь! Вилечі Ніколая паскарей. В долгу не астанємся.

– Обіцянка – цяцянка.

Отже, й Вакуленко став потрібен. Та не просто комусь – а «господарям життя»... Чому б і не «відігратися» на них? ...По повній...

Мене перестріває Рудик (Рудий Панько).

– Щось ви знову блідий, юначе... Як і вчора. Та ще й синці під очима.

– Погано спав...

– Буває, – каже він, – особливо на новому місці. Знаєте, яке найкраще снодійне?

Запитально дивлюся шефові в очі.

– Жіночку би вам перед сном, – повчає начальник. І знову запитує: – Чому люди страждають безсонням?

– Тому що сплять самі.

– Правильно, – згоджується шеф. – Запам'ятайте: сон – то здоров'я, передусім психічне.

– А якщо сни погані?

– То зробіть їх добрими.

– Як? Ви знаєте?

– Ніхто цього не знає. Але треба прагнути...

Бачу, любить побалакати Рудий Панько...

Починаються будні. Знайомлюся із хворими. Едічка си-

дити на ліжку й, поклавши на коліна дошку, щось пише. Каже, оповідання про Гоголя...

– Дуже добре, – тішиться Рудик. – А може, й витворить щось путне. Кажуть, від психа до генія – один крок...

Кілька разів зі мною намагається поговорити ще один хворий. Та щось його стримує. На вигляд цьому чоловікові близько тридцяти. Вважає, мабуть, себе професором, бо всіх повчає.

Підійшовши до мене надворі, нарешті починає:

– Ви – людина мудра. Мусите зрозуміти. Давайте відійдемо вбік. Нас не повинні бачити...

– Чому?

(Уважно споглядаю хворого – з голови до ніг. Що можна чекати від нього? На вигляд сумирний. Агресії не виявляє.)

– Це дуже важливо, – втаємничує пацієнт. – Мені ніхто не вірить. Надія лише на вас...

Виходимо за межі замку. Там нікого немає. Лише з пагорба махає вітами одинока катальпа.

– Про це я багато кому говорив... – рече Професор (так я про себе його назвав). – Люди цікавилися. Та відчуваю – не вірять...

(У деяких божевільних чудово розвинута інтуїція.)

– У чому ж річ? – намагаюся, аби питання звучало широко.

– Едічка, – шепоче на вухо співрозмовник, – працює на іноземні розвідки... Його заслали. Він розкладає нашу національну екзистенцію.

– Здається, підозрілий тип, – буцімто погоджуюся з Професором.

– Він підсовує нам деструктивні смисли, – впевнено твердить пацієнт.

– Тобто?

– Пише оповідання, а в них, замість того щоб відновлювати національну ідентичність, нівелює її космополітизацією.

Це ж треба! От тобі й на! А Професор веде далі:

– Нам потрібно розробити теорію національної ідентичності як провідну методологічну ідею.

– Згоден, – киваю.

– Щоб дослідити герменевтичний горизонт нашого Едічки, я підсипав йому в їжу пургену...

(Гм, знову виникла ця тема: фекалії та література...)

– І поки він бігав до туалету, – продовжує Професор, – я продивився його твори. Ви навіть не уявляєте, яка там деструкція!

– Та невже?

– Він пише (уявляєте?), буцімто проти Байрона, знаного класика світової літератури, воювали українські козаки! Навіть якщо це й правда – то такого писати ніяк не можна!

– Чому?

Моє запитання видається Професору наївним і недоречним. Він, піднявши вгору вказівного пальця, повчає:

– Будь-який інтерпретаційний дискурс має передбачати національний контекст. Це – аксіома!

– Авжеж, – погоджуюся я.

– Я знав – ви мене зрозумієте! Ми зобов'язані вести отой екзистенційний діалог з позиції національної самодостатності. Але це ще не все. Едічка (уявляєте!) глузиться над Шевченком.

– Футболістом?

– Яким футболістом? Нашим Кобзарем! Пише, що той у бордель ходив...

Хіба мало геніїв відвідували борделі? Ніщше, наприклад, любив там грати на фортепіано. Згодом, правда, схибнувся. Але ж не буду я говорити зараз про такі речі Професору...

– Жах та й годі... – киваю.

– Але ж треба щось робити. Рятувати теоретичні й прагматичні аспекти нашого дискурсу. Ви зобов'язані мені допомогти!

– Тобто – забрати в Едічки написане й спалити?

– Цього недостатньо. Треба видушити йому очі! Лише тоді Едічка не зможе писати.

(Ні, таки Професор – тип небезпечний...)

– Усе буде добре, – заспокоюю його. – Навіщо нівечити Едічку? Він же – талант!

– Талант, авжеж, – погоджується Професор. – Ядуча квітка на цнотливому полі нашої культури...

– Треба зробити так, щоб він писав правильні речі – про запорозьких козаків, героїв Крут.

– Скільки вовка не годуй... – песимістично констатує

Професор.

Здається, пацієнт трохи заспокоївся. Я пропоную повернутися. Учений муж не заперечує. А біля своєї палати втаємничено каже: «Не підведіть...» Авжеж: не підведу...

– Братіку! – перестріває мене Вакуленко. Його очі світяться радістю. – Виручи! Вік дякувати буду... Почергуй сьогодні за мене. Тобі ж усе одно...

І благально дивиться.

Ну і як відмовиш ближньому? Може, і його колись доведеться просити.

...Настає вечір. Темно.

Ви знаєте українську ніч? Восени?

Тепло відійшло. Небо вкрили хмари. То вщухне, то знову зірветься вітер. Часом вигляне місяць, покажуться дві-три зіроньки. Неспокійно на душі. Хочеться заховатись. А тут ще дощ стукає у вікно. І так настирливо. Ніби каже: «Пустити!»

Цей стукіт будить мене. Пройтись – чи що?

Іду. Коридор порожній. Палати без дверей. При вході до них сидять (чи куняють) санітари. Хворі мирно сплять. (Принаймні так здається.)

Проходжу повз одну палату. Бачу: хтось різко встає з ліжка. Рухи рішучі. Має щось зробити – важливе, може, доле-носне... Проходить повз кілька ліжок.

Тривожно забилося серце. Торсаю санітара за плече – щоб прокинувся. Той спросоння не зовсім розуміє, що діється. Та і я також...

Божевільний нахиляється над чужим ліжком. Дивиться, хто там лежить. Водить руками над головою. І раптом різко починає видавлювати очі лежачого... Той зойкає. Хоче вирватися...

Я з санітаром хапаємо того зловмисника. Пручається несамовито. Певно, всю силу зібрав... Нарешті валимо його на підлогу, скручуємо...

Це – Професор.

А чоловік, якому видушували очі, – Едічка... З переляку труситься, не може прийти до тями. Онімів...

Скрученого Професора кидаємо на ліжко. Колемо йому заспокійливе. Так само заспокійливе даємо й Едічці.

Деякі хворі прокидаються. Водять очима – дехто байдуже, дехто перестрашено. Дощ усе сильніше періщить у вікно.

І вітер, вітер, вітер...

Нарешті світає. Кукурікає півень. Як давно не чув я цього... (Та й де почуєш його на міському асфальті?)

Прокидається земля, очищена нічним дощем. І крізь хмари (важкі, темні) визирає сонце. Ніч позаду. Як і нічні жахіття. Мирно сплять хворі. Спить Професор. Усіх примирив сон...

Знову йду коридором. Відчуваю на собі чийсь погляд. Обертаюся. Зустрічаюся поглядом з Едічкою.

Підходжу до горе-письменника. Сідаю на краю постелі. Мовчу.

Він теж мовчить.

Щось треба сказати...

– Усе буде гаразд...

– Так, – погоджується Едічка. І раптом злісно, агресивно:

– Чому цей нікчема, придурок, недоумок, ідіот, нездара-писарчук потрапив до нашого замку? Хто йому дав стипендію?!

– Про кого це ви? – питаю здивовано.

– Як про кого?... – дивується геній і показує очима на сповитого Професора.

– А-а-а, – доходить до мене. – Та це чиновники з Євросоюзу щось наплутали...

– Авжеж, – міркує Едічка, – Євросоюз – це добре. Але там проблеми. Особливо з бюрократією.

– Ми надішлемо запит в Єврокомісію. Чи, може, краще в Гаазький трибунал?

– ...У трибунал! – заохочується Едічка.

– Обов'язково надішлемо! – запевняю генія. – А зараз вам треба поспати, відновити сили. Адже праця письменницька – важка.

– Лише ви мене розумієте... – тішиться пацієнт.

На нараді розбирають нічну халепу. Хитають головами. Кажуть, що з Професором подібні речі досі не траплялися... Він лише пятавав усілякі дурниці. Але щоб таке чинити? У нього, певно, загострення. Треба хворого ізолювати.

Утомлений нічним чергуванням, іду додому. У коридорі зустрічаюся з Оксаною. Вона вже не така насуплена, як раніше. Навіть посміхається.

– Ви – інтерн? Мені про вас чоловік розповідав, – щебече вона.

Представляюся.

– Як вам тут, у глушині? Не хочеться до міста?

– Не місце красить людину, а людина – місце, – повчально нагадую.

Оксана зневажливо кривить губки.

– Знаєте, – каже, – хочеться, щоб життя буяло, щоб гриміло все. Ось учора ми в місто їздили, у ресторан...

Видно, любить Оксана повеселитися.

– Не хочете з нами? Через кілька днів знову поїдемо, розважимося. Чоловік мені обіцяв.

Чим би дитина не тішилась...

– Мені тут цікаво. Нове місце.

(Не буду ж я казати, що на ресторан катма грошей.)

– Жаль... – промовляє моя нова знайома.

З'являється Вакуленко.

– Ого, сусіда! – підморгує він. – До моєї Оксани клинці підбиваєш? Не оддам свій скарб...

Оксана кидає погляд на чоловіка – трохи зневажливий.

– Чого, жіночко, стоїш? Припрошуй до господи. У нас же є чим пригостити...

Справді, кімната у Вакуленків – повна чаша (порівняно з моєю). «Шибеник», себто Василько, десь ганяє на вулиці. Нового м'яча купили...

Грає у келихах вино. Червоне – аж темне.

– Пий, козаче! – припрошує Вакуленко. – Життя – швидкоплинне. Немає в ньому нічого певного. Сьогодні, скажімо, щось неначе важливе. Гадаєш – не проживеш без нього, ніяк. Ладен душу продати. А завтра – лише плюнеш. І думаєш: яким же дурнем я був!

– А чи є щось таке, заради чого варто продати душу? – питаю.

– Фауст зробив це, бажаючи спізнати прекрасну мить... – нагадує Оксана.

– Моя жона літературу викладає, – інформує Вакуленко. – «Зупинись, хвилино, ти прекрасна!» Дурня те все... І той Фауст зі своїм Гете. Нема прекрасної хвилини. Усе – омана! Сансара!

Виявляється, Вакуленко знається на буддизмі. Так і має бути. Українці – приховані буддисти здавна...

Оксана намагається захистити Гете. Вакуленко не дає:

– Ось мій предок, коваль Вакула, чорта осідлав. Він сотні Фаустів вартий!

Жона сердиться. Хіба можна прирівняти якогось Вакулу до героя безсмертної драми Гете?

– Душу однак не можна продавати, – завершує Вакуленко. – Усі це знають. Але продають. Бо сподіваються обдурити чорта.

– Душа людська – криниця, – кажу я. (Це на мене хвиля філософічності найшла...)

– Де ти такої мудрості набрався? – кепкує Вакуленко. –

Криниці треба чистити. Бо замуляться. І не нап'єшся з них тоді води. А питимеш мертву воду з крана. Так зараз робить більшість. Бо легше. Й лінівіше.

– Хіба погано мати водогін? – питає Оксана. У її голосі чується відверте роздратування.

– Занепад настає тоді, коли перестають чистити криниці, – повчає Вакуленко.

Схоже, треба змінити тему розмови.

– Як там у лікарні? Що поробляє Професор?

Вигадане мною прізвисько до пацієнта вже приліпилося.

– Нічого. Заперли в ізоляторі. Хай там мудрує.

– А чого Професор і Едічка – як кіт із собакою?

– Та раніше були друзями. Навіть один одному писання свої читали.

– Що ж сталося?

– Сіє – тайна за сімома печатями... Взагалі психіка – річ незбагненна...

Здивовано дивлюся на свого співрозмовника. Він же посміхаючись підіймає келих з вином.

– Іноді мені здається, – продовжує, – що шизофренія, психози – зовсім не хвороби, а певні ступені досконалості. І хто відає, чий ступінь кращий...

– Яка нудота, – зітхає Оксана. – Усе про роботу та й про роботу...

– Не будемо ж ми у твоїй присутності розпатякувати про жінок, – резонно зауважує Вакуленко.

– Та ні, кажіть, – похваляється вона. – Це вже цікавіше... Ось ви, Леоніде, як уявляєте майбутню подругу життя?
– Дай спокій чоловікові, – подає голос її чоловік. – Воно йому треба?

Та Оксані – хоч би що. Хміль ударив у голову...

– То ви скажете, – не відстає, – який ваш ідеал жіночої краси?

При цьому слово «ідеал» звучить загадково, навіть звабливо.

– Ну... Жінка має бути красивою, – незграбно починаю я.

– Аякже! – погоджується Вакуленко. – Жінок треба брати гарних. Інакше рід переведеться.

– Тобто? – не дуже розумію його думку.

– А отак. Українські пани одружувалися з багатими, але часто негарними панянками. І де вони? Нема, вигибли. А мужики шукали собі гарних дівок. І збереглися. Бо цього природа вимагає, – просторікує Оксанин чоловік. – Від гарної дівки шаленієш. Діточок хочеться – гарненьких, як мама. А від потвори кожен...

– І навіщо таке говорити? – заступається за жіноцтво Оксана. – Буває, дівчина хоч і не красуня, зате душа у неї...

– Гарна душа у потворному тілі – помилка природи! Себто мутант, – відрубую Вакуленко. – У людини має бути все красиве. Хто це, Оксано, казав?

– Чехов.

– Певно, хохлом був. Бо ж – естет, – констатує він.

До кімнати заглядає «шибеник». Гарний – як і мама. Але розкуйовджений, замурзаний.

Ну, пора і честь знати, підіймаюсь. Дякую за гостину.

– Не забувайте, заходьте, – припрошує Оксана. І ці слова проказує з натяком, не як данину ввічливості...

Наступного дня до лікарні прошкуємо із Вакуленком.

На подвір'ї нас зустрічає комп'ютерний геній.

– Як життя? – питаємо мимохідь.

– Життя? – замислюється пацієнт і починає міркувати вголос: – Що я раніше знав? Нічого. Бо віртуальний світ – то ніщо. А зараз я серед людей. Живу їхніми радощами, печаллями. Але бачу – людство іде не туди, куди має йти. А в мене особливий шлях. І на ньому я маю зустрітися з тим, хто найбільше вивчив глибини душі людської...

– Чудово! – підтримує Вакуленко. – Але, йдучи цим шляхом, не треба надто напружуватись. Хто знає глибини (себто, людської душі), прийде сам коли захоче.

– Мабуть, – згоджується хворий. – Той, на кого чекаю, завжди чинить незбагненно.

Вакуленко каже, що для вікопомної зустрічі треба готуватися. Зокрема тілесно. Себто пройти процедури.

Пацієнт не заперечує. Покірно слідує за лікарем.

Я теж беруся до роботи. Обходжу палати, спілкуюся з хворими. Зустрічаюся з Едічкою. Він заспокоївся. Сидить на ліжку й, поклавши на коліна дошку, щось пише.

– Добре, що ви того психа позбавили стипендії.

(Це він щодо Професора.)

– У Євросоюзі право – понад усе, – підтримую розмову.

– Знаю, – каже Едічка. – І раптом запитує: – Вам не здається, що канонізований образ Шевченка зужив себе?

– Яюсь не задумувався над цим... – зізнаюся щиро.

– Лисий, змарнілий Тарас, та ще й з обвислими вусами, у кожусі – це неправильно! Він інакший – молодий, драйвовий. Справжній козак! Козарлюга! Чхати Тарас хотів на долю! У горілці лихо топив... Дівкам голову крутив... Був вільний – як вітер...

– А Гоголь?

– Що – Гоголь?

– Теж був козаком?

– Е ні, то – козацький виродок... І геній. Бо генії – виродки...

(Треба щось сказати.)

– Генії бувають різні...

– Ну так, як і виродки, – уточнює Едічка.

– Як вам працюється? Скоро дасте почитати свій твір?

Пацієнт уважно дивиться, зважує.

– А мій рукопис не зникне?

– Як він може зникнути? – заспокоюю. – Я ж цінитель вашого таланту.

Едічка озирається.

– Тільки нікому не показуйте.

І підсовує кілька дрібно списаних аркушів.

– Це буде наш секрет, – змовницьки підморгую невизнаному класику.

Читаю заголовок – «Memento mori».

– Ви тримаєте бомбу, – упевнено шепоче Едічка. – Вона підірве нашу літературу...

– Читатиму з нетерпінням...

«Зірка нашого письменства» тисне руку.

Прийшовши до кабінету, кидаю аркуші на стіл. І... забуваю про них. Робота...

Через кілька днів класик запитує:

– Які ваші враження?

Спочатку не второпав, про що навіть ідеться. Нарешті згадую: тож він про свою писанину...

– Цікаво, – кажу. – І головне – глибоко, оригінально...

– Радий, що вам сподобалося.

– Сподобалося?... Не те слово. Такі твори – безсмертні...

Ці слова – як мед на душу для Едічки. Правда, він намагається стримувати почуття.

– Ви переоцінюєте мій твір.

– Переоцінюю?... Та ви самі не знаєте, що сотворили! Це не просто шедевр, це – революція, переворот!

– А в яке видавництво віддасте моє «Memento mori»?

– Гадаю, його треба відразу на Нобелівську премію висувати!

– Он як? – червоніє геній. – Гадаєте, «Memento mori» сподобається членам Нобелівського комітету?

– Стовідсотково! – кажу впевнено. І йду до дверей.

Та чую за спиною:

– Заждіть!

Це знову він. Чого йому треба?

– Тільки не висовуйте на Шевченківську... – просить він.

– Яка там Шевченківська!.. – махаю рукою. І шепочу йому на вухо: – Тс-с... Це таємниця. Я – член Нобелівського комітету...

(Треба було побачити обличчя нашого генія!)

– Ми недавно збиралися... – веду і далі. – Обговорювали:

як це українським письменникам досі не дали Нобеля? Це несправедливо. І найбільш імовірною кандидатурою, мені здається, є ваша...

– Ото було б добре... – не може натішитись Едічка. – От би купити землю біля Дніпра-Славути... Побудувати хату... Я писатиму в ній романи. А не тинятимуся на заграничні стипендії...

– «Поставлю хату і кімнату...» Це, здається, Шевченкове... – пригадується мені.

Враз геній зиркає невдоволено:

– Ви що – в плагіаті мене запідозрили?

– Боронь Боже! – заспокоюю його. – У вашій хаті, певне, буде камін. Цього в помешканні Шевченка аж ніяк не передбачалося.

– Авжеж, – згоджується майбутній нобеліант, – маєте рацію.

– Я лише хотів сказати: ви продовжувач кращих Шевченкових традицій!

– Недооцінив я вас, – зізнається Едічка. – Забув, що ви член Нобелівського комітету...

На цьому розмова й завершується. Повертаюся до себе в кабінет. Рука мимоволі тягнеться до рукопису, який вже кілька днів лежить у моїй шухляді. Починаю читати.

Холодний зимовий вечір. Брудний пітерський трактир. У кутку сидить чоловік, довге волосся майже по плечі. Перед ним пляшка вина. На обличчі –

меланхолія. Час від часу торкається хустинкою свого довгого носа – ніби перевіряє, чи на місці той...

Відчиняються двері. До трактиру завалюються двійко веселих молодиків. Один – чепурун. Достоту – лондонський денді. (Не одна панянка з ним у гречку ладна була б скочитися...) Другий трохи інакший. Підтягнутий, зосереджений. Німець чи що?

Молодики вдягнені зі смаком. Естети... Можливо, художники. Правда, петербурзькі пейзажі навряд чи надихають. Бо що можна малювати в краю снігів і ф'їнів, де все мокре, рівне, сіре та ще й туманом оповите...

– О-о-о! – вигукує чепурун. – Очам не вірю! Земляк, батько наш.

Його товариш робить круглі очі. І запитує по-українськи (правда, з ледь помітним акцентом):

– Що се за чоловік?

– Темна ти, Віллі, людина. Це ж – Гоголь!

– Тарасе, я не такий п'яний. Ще птаха від чоловіка відрізнити здатен...

– То наш великий шріфтиштеллер. Як у вас Гете, Шіллер. Я тобі навіть вірші про нього читав:

Не заріже батько сина,
Своїї дитини,
За честь, славу, за братерство,
За волю Вкраїни.
Не заріже – викохає
Та й продасть в різницю
Москалеві. Це б то, бачиш,

*Лепта удовиці
Престолові-отечеству
Та німоті плата.*

– Брате, по-перше, що тобі поганого зробив Віллі Штернберг, себто я, а також Шмідти, Фітцуми, Йоахіми?... Чого ти нас, німців, так не любиш? А по-друге, міг би відразу сказати, що до цього протараненого трактиру забрів Микола Васильович – гордість і надія малоросійського письменства...

Тарас жваво підходить до столу, за яким сидить патлато-носатий Гоголь. Не питаючи дозволу, всідається. Те саме робить Штернберг.

– Гаспада... – невдоволено промовляє гордість письменства малоросійського.

– Тю! – дивується Тарас. – Чого це ти по-московськи?

– ...не імею честі знать.

– Миколо, ти ж наський! То й балакай по-нашому. Навіть німець, – киває Тарас у бік Віллі, – по-нашому навчився...

Гоголь піднімає голову, дивиться мутними очима:

– Душа моя роздвоєна. Це я ще Залеському в Парижі казав. Частъ її – малоросійская, а частъ – велікоросская...

– Дурень ти, Миколо... – дружньо поплескує по плечу Тарас Гоголя. – Натуральний дурень. То в москалів печатаєшся, то з ляхами по заграницях вештаєшся. А про неньку-Україну й геть забув...

– О, Україна! – млосно промовляє Штернберг. –
Золоті ниви, блакитне небо.

– А ти, німчуро, мовчи! – Важкий кулак Тараса гепає
по столу, аж пляшка підскакує. – Ви вже на нашій
Хортиці картоплю садите. Побоялись би Бога!

– Правду кажеш, земляче, – киває головою Гоголь. –
Німці в нашій Україні вже горілку курять, та
не дровами, а парою. Не по-людськи це, не по-
християнськи...

– Та з них християни – як із мене католик! –
сердиться Тарас. – Тільки чого ти, Миколо, цюю гидоту
цмулиш? – показує на пляшечку з вином. – Видать,
по Італіях такого навчився? Геть зіпсували козака.
Добре, що я туди не поїхав. Щось підказувало: не їдь, бо
буде тобі капець. Малярійні гедзі покусають. Тебе ж,
Миколо, покусали? Бо ти гарячку мав. Слухай, брате, –
Тарас обіймає Гоголя, – в Україну треба їхати...

– Так! – спалахують очі в патлатого письменника. –
Їхати... Туди, де золотoverхий Київ, Дніпро... Я

там в університеті буду лекції читати з історії малоросійської.

– А я вчитиму студентів малювати... – підхоплює Тарас.

– Україна дуже мальовнича, – подає голос Штернберг. – Там краєвиди...

– Німчику... – Тарас дружеслюбно поплескує чужоземця по плечі. – І за що я тебе, невірного, люблю?

– Чого це я невірний? – ображається німець. – Хіба не п'ю горілку нарівні з тобою? І салом не закушую?

– Ех... – очі Гоголя знову гаснуть, – сумно жити на цьому світі, панове...

– Звичайно, сумно, – погоджується Тарас, – особливо коли сидиш у трактирі, де Руссю пахне. Куди не поткнешся – русській дух... Давай, Миколо, подамоя кудись в кращу місцину.

– А куди?

– Як співається у нашій пісні: «де багацько шуму, грому, де гопцюють все дівки і гуляють парубки...»

– Підемо в святилище Пріапа, – підморгує Штернберг.

– Цур вам! – протестує Гоголь. – Тільки не туди...

– Чому?

– Бо там панує жалюгідна розбещеність, породжена оманливою освіченістю й многолюдством столиці.

– Столиця – це лайно, – міркує вголос Штернберг. – Особливо Санкт-Петербург.

– Миколо, ти не зрозумів! – заспокоює Тарас. –

Святилище Пріапа – модний літературний салон, там ми будемо бесідувати з користю й приємністю для душі.

– Звісно, наше товариство прикрашатимуть жінки. Бо яка ж приємна бесіда без них? – додає Віллі.

– Цим німчукам тільки наші дівичі-молодиці на умі! – грозить пальцем на свого друга Тарас. – Ти ж, Миколо, відаєш: у них за границею не баби, а страхіття якесь. Гірше Вія. Сам у Шведчині бачив. Більше не поїду туди. Не хочу в ту хвалену-перехвалену Європу! Нехай туди Панько Куліш їде зі своєю Ганнусею Барвінчихою. Немає в краях європейських нічого путнього – ні радості, ні краси.

– Неправда! – у Штернберга прокидаються патріотичні почуття. – Є і в нас, у Германії, лепські дівчи.

– Хіба лише біля Липська, де браття-сорби мешкають, – промовляє Тарас. – Та й що б ви, псявіри, без наших слов'яночок робили? Геть би ваша гнила кров попсувалася...

– Не про се, други мої, мову ведете, – вирішує покласти край суперечці Гоголь. – Чи лепська дівка, чи паскудна – а в ній все одно нечиста сила сидить.

– Амінь, – ставить крапку Тарас, – ідемо в святилище.

Товариство, полишивши трактир, опиняється на засніженій пітерській вулиці. Потім – на Невському проспекті.

Місто гримить, блищить. Бо – ілюмінація. Кричать

фореитори, мчать карети. Пііходи тиснутьс до будинків. Їхні тіні, наче привиди, ковзають по стінах...

– Усе тут обман, – філософствує Гоголь, – усе мана...

– Сансара, – уточнює Тарас.

– А що воно таке? – питає Штернберг. – Не чув я такого в Україні, не знаю.

– Гадаєш, я знаю? Так, щось приверзеться. І ти – наче перебендя-провісник...

– Ось і прийшли, – радіє Віллі, прямуючи до високого будинку.

– Це – салон? – недовірливо уточнює Гоголь.

– Ти ж сам, братику, просторікував: усе на Невському проспекті – омана, – нагадує Тарас. – Пішли. На нас чекає великих слів велика сила...

Усі троє піднімаються сходами. Темно, якісь дивні звуки... Штернберг стукає кулаком у двері. На порозі з'являється білявка не першої свіжості...

– Гутен абенд, фройляйн Шіллер, – вітається Тарас.

«Фройляйн» кокетливо посміхається. І, цнотливо опутивши очі, питає:

– Вас волєн зі дох?

– Передовсім воліємо оковитої.

– Зер гут.

І фройляйн жестом запрошує увійти.

– Які сьогодні у вас гості? – цікавиться Тарас. – Сподіваюся, пристойне товариство зібралося.

– О-о-о, – закочує очі жіночка й лепече з виразним

німецьким акцентом: – Очінь благородниє гаспада – Нєстор Васільєвіч, Віссаріон Грігорьєвіч...

– Кукольника бачити не хочу! – махає рукою Гоголь. – Він мені ще в ліщеї набрид...

– Але ж Белінський... – нагадує Штернберг.

– О, так, він про мої сочинєнія гарні статейки пописує. Далеко хлопак піде.

– Як на мене, – байдужкувато мовить Тарас, – той москаль у нашому письменстві нічого не тямить. Тупий, як сибірський валянок.

Ураз біля них з'являється чоловік з холодним поглядом і волоссям кольору трухлявої соломи.

– Это я, Белінскій, тупой? – обурено питає він. – Да меня Россія скоро на руках насіть будет!

– Мало кого тая Росія носила... – хмикає Тарас. – І ще поносить.

А Гоголь вигукуює:

– Віссаріон Грігорьєвіч! Необичайно рад вас відеть! Давно хатєл тет-а-тет погаварить.

Але Белінський не звертає на те уваги.

– Маладой человек, – строго питає Тараса, – ви тоже пишеете? Стіхі аль прозу?

– І вірші пишу, і повістинки різні. Але переважно маюю. Це у мене лучче виходить.

– Ну что же. Не боитесь – я вас в «Отєчєственних запісках» раскрітікую? Камня на камне не аставлю...

– Подумаєш, велике цабе.

– Віссаріон Грігорьєвіч, – бере Белінського під руку чоловічок з хитренькими очицями, – что ви слушаєте,

ето же хахли необразованние. Какая у них может быть литература?! Ви только пачітайте, как ані пішут! Стид і срам! Безобразіє полнейшее...

– Ти, как всігда, прав, Нестор Васільєвіч.

Гоголю уривається терпець:

– Несторе! Ти ж – хохол, як і ми. І звать тебе не Кукольник, а Кукільник.

– Назвисько, до речі, дуже точне, – втручається Тарас. – Кукіль є кукіль. Одне слово – бур'ян...

– Я не хохол, маї предкі с подкарпатських русінов! – обурюється Нестор. – І ваабце я с малолетства парускі разгаваріваю.

– Певно, на тому Підкарпатті багацько москалів живе, – міркує Тарас.

– Да, – ніби підтверджує Гоголь, – это самий западний край, где ещю можно услышать рускую речь.

Щоправда, Белінський і Кукольник (чи Кукільник) цього вже не чують. Ведучи мову «о велічії велікорусского языка», вони виходять у бічні двері.

– А ісчо к нам Александр Сергєіч пажаловалі, – повідомляє фройляйн Шіллер.

– А це хто такий?

– О, майн Гот! – дивується німкенья. – Пушкін, канєшно. Такой абхадітельний... Такой шьон...

– Тю! – виривається в Тараса. – Та йому ж пару літ тому Дантес яйця відстрілив...

Стрімко відчиняються двері.

– Нісенітниця! – лунає звідти обурений голос. – Ось вони!

– Доннер веттер! – вигукує Штернберг, забувши милозвучну українську говірку.

За дверима, посеред кімнати лежить на ліжку голий чоловік зі скуйовдженими кучерями. А біля нього – дівця в костюмі Єви пестить його срамне тіло...

– Александр Сергеїч, ти лі ето? Живой! – не може натішитись Гоголь.

– Щоб вам повилазило! Хто ж іще? – невдоволено промовляє класик російського письменства. А до дівки: – Генуг. Гензі – на кухню. Принеси водки, сала й огірків.

– Вас іст дас – огірки?

– Закусь. Вона і у вашій грёбаній Германії так само зветься. Гуркі! Понімаєш?

– О, я-я!

Дівця легко зіскакує з ліжка, накидає щось легеньке на плечі і біжить. Класик, докинувши кілька солоних слів, неквапом підводиться і вдягає халат.

– Александр Сергеїч, как ти? І что ето значіт? – не може прийти до тями Гоголь.

– Із псяюхами бавлюся. А що вдієш? Слава є. Грошики водяться. Писати? Для чого? Та чи я щось путнє встругну?

– А чого ти, Александре, по-малоросійськи заговорив? – допитується Гоголь. – Не помічав за тобою такого раніше.

– То раніше... Я тоді камер-юнкером служив. Деньгу від государя-імператора отримував на развітє велікорусского языка. Хоча моя родная речь – французька. Я на ній совершенно могу із'ясняться і

писать.

— А по-наськи як навчився балакати? — жваво цікавиться Тарас.

— Та вас же, хохлів, у нашій Сєвєрній Пальмірі, як і німців — Розумовські, Сологуби, Вєлігорські... Та й моя первая любов, Наталка Кочубєїха, з ваших була...

— Того ти й про Полтаву таке понаписував, — робить висновок Тарас. — Я твою поему прочитав і навіть картину намірився нарисувати — «Марія» зватися буде...

— А знаєте, — хмуристь чоло російський класик, — як за твою «Полтаву» на мене критики налетіли! Наче чорні ворони на падло. Не так я їм Мазепу зобразив! От Байрон і Рилєєв правильно ізобразіли! Тьху! А той писака Бєлінський що? «Майже ніхто не впізнав у "Полтаві" Пушкіна». Це ж треба! Ще молоко на губах не обсохло — а він уже Пушкіна критикує!

— Та не нервуйся, Олєсю, — заспокоює його Тарас. — Мало на кого той писака цидули строчить.

— Добре вам казати! А мені з «Полтавою» і тим Мазепою що робити?

— Знаєш, Олєсю, — по-дружньому поплескує Тарас класика, — не чіпав би ти того Мазепу. Хто з ним діло мав — той обов'язково у якусь халепу втрапляв. Ось недавно добрії люди просили мене: напиши лібрето про цього гетьмана.

— Ну-ну, — хмикає Пушкін, — не так тії воріженьки, як добрії люди. І що — написав?

— Та цур йому!

– Олесью, – переводить Штернберг розмову на іншу, більш благонадійну тему, – ти так добре помалороськи балакаєш. Наче дрібним горохом сиплеш. А приказки які знаєш! Невже у Петербурзі такого навчився?

– А чого ж, – величається класик, – я ще в Адесі бував. Такий славний малоросійський город! А які я вірші про Україну написав!

Пушкін прикладає руку до лоба, щось пригадує і починає натхненно декламувати:

Тиха украинская ночь.
Прозрачно небо. Звезды блещут.
Своей дремоты превозмочь
Не хочет воздух. Чуть трепещут
Сребристых тополей листы.
Луна спокойно с высоты
Над Белой Церковью сияет
И пышных гетьманов сады
И старый замок озаряет.

«Цікаво, – міркує про себе спостережливий Штернберг, – хто це у кого про українську ніч списав – Пушкін у Гоголя чи Гоголь у Пушкіна?»

– Та які збіса в Україні замки! – чи то дивується, чи обурюється Тарас. – Там степ і могили.

– Може, й так, вам видніше, – погоджується класик. – А взагалі мені Україна до душі – чи є там замки, чи нема. І люди гарні. І мова – м'яка, солов'їна. Не те що великороський покруч! Ось ти, Миколо, –

звертається класик до Гоголя, – по-якому пишеш? Ніби по-великороськи. А почитаєш і що? Хіба то мова? Гоголь-моголь виходить. Питається, чого ти наш язык коверкаєш?

Гоголь надуває губи.

– Да я знаю, Александр Сергєїч. Учиться мені треба языку великороському. І я учусь, стараюсь – щоби бути вашим писателем.

– Старайся не старайся – один біс. Для цього треба великоросом уродитися. Словом, Миколо, з тебе великорос – як із кнура свиня...

Гоголь червоніє, наче рак печений. А Тарас радісно потирає руки:

– Олесью, так ти ж наш чоловік! І, певно, прізвисько твоє не Пушкін, а Пушкар.

– Може, й Пушкар, – каже класик. – Бо є в мені щось таке... козацьке. І хохлів я люблю. А надто хохлушок...

З'являється дівця зі штофом на таці, салом та огірками.

– Скажу правду. Як на духу, – продовжує світило письменності російської. – Немає в москалів доброї горілки. Та й що у цій Московії є?! В Україну ідіть, хлопці! В нашу Україну!

Розмова все більше стає крамольною...

– Александре Сергійовичу, – нетерпеливиться Гоголь, – а що було з тою дуелью?

– Кумедія, та й годі! Давайте, братове, по маленькій. Хоча й недобра московська горілка – але ж горілка.

– Ти, Олесею, її підсоли. Ще й перчиком присмач. Так козаки роблять, – радить Тарас. – Зовсім іншою стає тоді, більше смакує...

– Треба скуштувати, – погоджується Пушкін, посипаючи чарку сіллю й меленим перцем. Перехиливши, вдоволено витирає губи й одказує: – Таки добріша стала. Козаки – люди тямущі...

Знаця, так, – продовжує він. – У печінки в'їлося мені те царедворство, невдячна жона, квартира з

*багатьма покаями, каретним хлівом та великим
льохом. Бали, прийоми, салони... Як і лорду Байрону,
мені перестало писатися. У нас із ним (як то кажуть?)
творча депресія була. Але він хуленько із життям
розпрощався-таки. Знайшов лорд собі втіху – війноньку
аж у благословенній Елладі...*

*– Наші задунайські козаченьки теж там воювали.
Правда, проти греків, – додав Тарас.*

*Ці слова викликали в Пушкіна певні асоціації. І він
заспівав:*

*Їхав козак за Дунай,
Сказав: – Дівчино, прощай!
Ти, конику вороненький,
Неси да гуляй.*

*Компанія радісно підхопила пісню. Навіть Гоголь
згадав її слова. І вже через якусь хвилю вона наповнила
святилище Пріапа:*

*– Білих ручок не ламай,
Ясних очок не стирай,
Мене з війни зо славою
К собі дожидай.*

*– Яка мелодія... А слова! Наче прості – але як за
душу беруть! – захоплено мовить Пушкін. – Недаремно
цю пісню дівці по Європах підхопили й на фортепіанах
бренькають. Бо сам Людвіг ван Бетховен якісь варіації
на її музику написав. Знаєте, браття, – продовжує*

він, – оце коли ми співали, то мені на думку віриш прийшов.

– Талант! – захоплено вигукує Гоголь. – Прочитай же нам, Олександрє Сергійовичу!

Пушкіну тільки того й треба. Стає на повен зріст (хоча скільки того зросту), простягає руку:

Ваша дума, ваша пісня
Не вмере, не загине!

– Чого ж, Олесею, «ваша»? – дивується Тарас. – Наша!

І доповнює віришка словами:

Ось де, люде, наша слава,
Слава України!

– Героям слава! – завершує Пушкін.

Штернберг плече у долоні. Та раптом зупиняється. Якась думка осінила його.

– Не донетраю, – і в голосі його бринить здивування, – то що, виходить, наші козаченьки проти Байрона воювали?

– Він же лордом був, отже, паном, – пояснює Тарас. – А наші козаки панів не любили. І різали все, що паном ввалось...

– «Пред расцветавшей свободой он встретил гордо свой конец», – цитує російський класик свої вірші про класика британського. І починає злостивитися. – Герой! Мученик! Борець за вольность! А я? Не поїду ж на

Кавказ, щоб скласти голівоньку. Кому ці гори високії потрібні? «Смірісь, Кавказ, їдьот Єрмолов». Хай туди Лермонтов їде...

У Тараса спалахують очі. Він щось пригадує, цитує:

*І вам слава, сині гори,
Кригою окуті,
І вам, лицарі великі,
Богом не забуті.
Борітеся – поборете,
Вам Бог помагає.*

– Аллах акбар! – продовжує Пушкін. – Це ти, братику, про Шаміля й чеченських терористів? Дивись, за таку крамолу можна й у каземат заgrimіти. Ось мене колись за «Гавриліаду» тягали. Ледь відкараскався. Хотіли мундіри голубіє засадити.

– У всякого своя доля...

– І правда, і сила, – киває головою класик. – Отож, другі мої сердечнії, з війною в мене, як-то кажуть москалі, не сложілось. Думав покласти голівоньку на дуелі. Хоч якась – а слава. Та одного разу зустрів у публічному домі Жоржика Дантеса. Не вилазив він із борделів, скурвий син. Став якось із ним за чаркою балакати. А він мені: «Нащо в муках на дуелі помирати? Давай краще кумедію затіємо». До кумедій я, звісно, охочий. «Отож, – мовить Жоржик, – почну до твоєї Наталі клинці підбивати. І до її сестрички заразом». – «Ах ти ж, шельма!» – скипів. «Шельма, – погоджується він. – Ти свою жону почни ревнувати». –

«Воно мені треба?» – це я йому. «То ж кумедія», – нагадує він. «Гаразд, – погоджуюсь, – а що далі?» – «Далі мені письмо лайливе нашкрябаєш. Ти ж мастак! А я тобі – виклик на дуель! – пояснює Дантес. – І ніби кулею в твій прутень поцілю». Це мене таки потішило! Я гину, як невольник честі, та й ще з простреленим мужським достоїнством! Ото балачок буде!

– Александр Сергєїч, невже таке було? У мене в голові не вкладається, – скаржиться Гоголь.

– То хильни горілки, – радить класик, – воно помічне. І продовжує далі:

– Ну от, Дантес біля моєї Натальї Ніколаєвни в'юном увивається. А воно ж дурне. Втелющилося у французика по самісіньки вуха. Як і її сестричка, Александрина, в мене. Ще одна їхня сестричка, Катька, заміж за Жоржика мріє вискочити. Сам чорт ногу зламає – хто з ким і де. Увесь світський Петербург лише про нас і пліткує. А ми з Жоржиком для більшого ще й заграничних послів у цю катавасію втягнули – голяндського, французького, хотіли навіть аглицького... Бідний Бенкендорф не знає, що діяти, цар уже мене на авдієнцію кличе. Міжнародний шкандаль назріває... Тільки наша дуель може покласти край цій чортівні...

– Я, – вставляє слово Гоголь, – коли був за границею, то читав про дуель вашу. Там усе так натурально описано...

– Менше би ти, Миколо, по заграницях шастав, – радить Пушкін. – Я, приміром, із Росії-матушки нікуди не виїжджав. А ти, бачу, через ті заграниці геть від

коренів відірвався. Мушу тобі сюжети підкидати. А щодо газет заграничних – то брешуть вони, як собаки.

– Навіщо так! – подає свій голос на захист зарубіжних мас-медіа Штернберг.

– Чого це ти? – дивується російський класик. – І хто ти такий взагалі?

– Хлопець він наш, – пояснює Тарас. – Хоч і німець. Пушкін недбало махає рукою.

– Німці, зрештою, теж люди...

І продовжує розповідь:

– Узяв я собі секунданта Данзаса. Найтупішого мого однокашника по Царськосельському ліцею. Погодили умови дуелі. Вирішили стрілятись до кону. Погода – пречудова. Сніг, сонце... А ще ж – руські берьози... Зарядили пістолі. Звісно, холостими. Повільно крокую до бар'єру. Назустріч Дантес. Стріляє, я падаю. В итанях у мене спеціально прилаштований міхур зі свинячою кров'ю. Тече вона по матні, капає на сніг. Жоржик біжить до мене. «Стій! – кричу. – Я ще можу... вистрелити. І маю на це право!» Беру пістолет у ліву руку, цілюся... А дай, думаю, Жоржика полякаю, хай у итанці напудить. І кажу Данзасу: «Мій пістоль снігом забився. Не вистрілить. Поміняй». Той – радий старатися. Дає інший. Із справжнім зарядом! Дивлюся я на Жоржика, а в нього писок – як сніг – білий-білісінький... «Так тобі, скурвий сину, й треба, – кажу подумки. – Це за посиденьки з моєю Наталочкою у Полетикіних покоях». Бабах! Вогонь виривається з пістоля. Жоржик зі

страху генає у сніг. Йому, бачте, куля трохи плече дряпнула. Кавалергард сраний...

– Ай да Пушкін, ай да маладець! – вигукують хором Тарас і Штернберг.

А Гоголь нервово тре свого носа.

– Мені, – каже він, – по секрету казали, що та дуель – затія масонів.

– Бабські плітки! – одмахується Пушкін. – Я сам масон. Колись у Кишиневі в ложу вступив.

– Завжди халепа з тими молдаванами... – коментує Тарас. – І Тимоша Хмельниченка на той світ спровадили, й Олеся масоном зробили...

Класик же оповідає далі:

– Данзас, хоч і тупий, але ж чим чорт не шуткує, коли Бог спить. Ще здогадається, що ми з тої дуелі кумедію зробили. Тому мене садовлять у Дантесову карету, везуть у Пітер. Там я вдаю хворого при смерті чистісінько. Як у Мольєра. Всі мене жаліють. Лейб-хірург Арендт розповідає про мою смертельну рану. На прощання шепочу: «Жізнть кончина...» Мене швиденько відспівують у Конюшенній церковці. Потім галопом везуть у Святогорський монастир. Дорога довга, компанія весела – Саша Тургенєв, Нікіта Козлов, жандармський капітан. Ріжемося в карти, п'ємо водку. Бо ж холодно. У монастирі домовину закопують – порожню. І я – вільний!

Пушкін дивиться на присутніх. «Ну, як?» – ніби запитує.

– Не смерть – а п'єса! – захоплено вигукує Гоголь.

– Ти, Миколо, слухай і на вус мотай, – радить великий письменник. – Ужє й тобі про кончину треба подумати...Щоб вона неабиякою була. Для нас, класиків, то діло немаловажне...

– Що ж його придумати?

– Та хоча б, буцімто тебе живцем закопали, – радить Пушкін. – До такого ще ніхто не додумався...

– Не слухай, земляче! – відмовляє Тарас. – А то ще справді закопають...

– Знаєш, Олександрє Сергійовичу, – озивається Штернберг, – народ недобре обманювати...

– Гей, німчику, – сміється класик, – наш народ любить, коли його дурають. Ось мій тезко, цар Александр Первий, свою удавану смерть за справжню видав. Тоді надумав простим мужиком Фьодором Кузьмічом представлятися... А я що – гірший?

– Хужє, ведь ти не царь! – чується владний голос. Розчиняються двері (їх кілька в покої), і на порозі постає мужик у лаптях та косоворотці.

– А це що таке? – виривається в присутніх.

– Ужо і не узнаютьє?

– Господі Ісусє! – складає руки Гоголь. – Неужто покойний імператор Александр?

– Собственной персоной...

– Тьху! – плюється Тарас. – Ще тільки царя бракувало... Люлечку запалити, чи що?

– Я інсценіровал свою смерть, – пояснює екс-государ. – Подданіє не зналі, кому присягать. С наследником я не определілся. Думал, к власті придут

*ліберали – Пестелі, Муравйови-Апостоли... Реформи
праведут, конституцію прімут. Я этого жєлал...*

*– То що? – питається Тарас. – Уся ота катавасія
на Сенатській площі – твоїх рук діло?*

– А чья же?

– Ну і ну... – каже Пушкін.

*І дивлячись на колишнього царя, починає
декламувати:*

*Смутились мы, твоих чуждаяся лучей,
В порыве гнева и печали
Ты проклял нас, бессмысленных детей,
Разбив листы своей скрижали...*

*– Это ти про меня, своего государя-императора, так
красіво напісал? – пустив скупу сльозу августійший. –
Недооценіл я тебя, тьозка. Аказивається, ти меня
понімаєш! Как нікто другой!*

*– Ми, паети, чувствуєм серцем, – скромно
констатує Пушкін. – І слішім глас небєс.*

Тарасу теж припекло щось своє прочитати:

*Бодай кати їх постинали,
Отих царів, катів людських!
Морока з ними, щоб ви знали,
Мов дурень, ходиш кругом їх...*

*На щастя, цар ледве розуміє язык Южной Русі. Він
ледь велікорусській вивчив. Бо раніш все по-французьки
балакав...*

– О чьом ви, маладой челоуек? – питає декламатора.

– Та це я так... Краще повідай, царю, як живеш, – просить Тарас, розкурюючи люльку.

Ніхто не помічає, як запалений сірник летить у прочинене віконце.

– Да так і живу, хлѣб жуу, – оповідає про теперішнє своє життя колишній властитель. – Как простолюдин, странствую по Рассее-матушке...

– Очень похвально, – тішиться Гоголь, – по Росії нада проєздиться, познать ёї страхи і ужаси.

– От і познаю, – каже Александр Павлович. – Изучаю народ, каторим раньше управлял.

– Воно тобі нада? – дивується Тарас. – Сидів би в своєму Пітері і горя не знав.

– Нада, – впевнено рече экс-цар. – Когда познаю радную родіну, кнігу напишу – «Как обустроїть Рассею?»

Тут чути добірну російську лайку.

– Фойер, фойер! – репетує фройляйн Шіллер.

У вікні з'являються язики полум'я.

«Де вже ту Росію обустроїш?» – думає Штернберг.

– Що це ти читаєш? – чую над вухом голос Вакуленка.

– Бестселер від Едічки.

– І як?

– Шиза...

– А ти чогось іншого чекав? То дай моїй Оксані почитати.

– Навіщо?

– Вона цікавиться таким, – сміється Вакуленко. – Каже:

постмодернізм.

Віддаю списані аркуші колезі-сусіду.

Наступного дня він повідомляє: «Оксані сія писанина дуже сподобалася. Каже: супер-пупер».

– Та ну! Розіграєш?

– Який там розіграш! Літератори та їхні шанувальники – люди химерні. Точніше – схиблені...

Певно, Вакулі видніше.

Зустрічаюся з Едічкою.

– Ви мене висунули на Нобеля? – цікавиться він.

– Так, як член Нобелівського комітету...

– А інші члени? – запитує світоч постмодернізму.

– Є перші відгуки. Позитивні.

– Ви – моя надія...

– Буду старатись, – кажу пацієнту, щоб швидше відкараскатися.

До нас підходить комп'ютерний геній і, піднявши пальця, повчає: «Ті, кому Бог дав особливі дари, мають утверджувати вічне, а не топити свою душу в морі суєтності. Ці люди мусять знати своє покликання. І йти туди, куди воно веде їх».

– Сподіваюся, вам є про що поговорити, – кажу. – А мені треба йти на засідання комітету. Маємо прийняти важливе рішення.

Едічка розуміюче киває головою. Щось запитує комп'ютерного генія. Вони жваво обговорюють.

Сьогодні нарешті очунав Професор. Після інциденту з

Едічкою в нього була істерика. Професора накололи транквілізаторами. Він замкнувся в собі, ні з ким не розмовляв. Тепер почав вимагати, щоб йому дали можливість поспілкуватися зі мною.

– Я слухаю, – кажу йому.

Він мовчить. Блукає поглядом по рівних стінах, міцно пригвинченому до підлоги ліжку, загратованому вікні. Потім ніби прокидається. І свердлить мене поглядом.

– Слухаю вас, – озиваюся знову.

Погляд пацієнта важко витримати.

Нарешті Професор подає голос.

– Мене зрадили. І це зробили ви! А я вам вірив...

– Хіба це зрада, коли рятують ближнього?

– То – не ближній. То ворог!

– Ворогів теж треба любити. Так заповідав Ісус Христос.

– Ваш тезаурус неістинний, – менторським тоном повчає психічнохворий. – Ворогів люблять лише мазохісти.

– Отже, Ісус – мазохіст?

– Не чіпайте Христа! – різко обриває Професор. – Він наш, український Бог! Христос і нація – найвища святість...

– Безперечно.

– Ви усвідомили свою провину? – грізно питає пацієнт.

Сперечатися немає сенсу.

– Меа кульпа! – вдаряю себе в груди.

– Маєте знешкодити Едічку. Заради нашої Батьківщини, заради доброго, але стражденного українського люду...

– Якщо наполягаєте, то більше не побачите цього чоловіка, – заспокоюю Професора.

– Це – не чоловік, це – потвора!

Звісно, Професор лишається в ізоляторі.

Увечері, коли приходжу додому, мене перестріває Оксана. Сьогодні її чоловік черговий. На ніч вона лишається сама. Якщо, звісно, не зважати на «шибеника» Василька.

– Ви читали текст Едічки? – питає, очевидно, щоб затіяти розмову. – Яка фантазія... А стилістика!

(Пригадуються слова Рудика: мовляв, є хворі, а є необстежені...)

– Я не дуже розбираюся в красному письменстві, – кажу, аби ця дама дала мені спокій.

– Не ухиляйтеся. Кажіть правду. Я відчуваю єством: ви любите літературу. Література – це храм...

«Література – це божевільня», – чомусь саме таке спадає на думку. Проте вголос кажу:

– Мені якось погано уявляється, буцімто Шевченко, Гоголь, Пушкін і цар Олександр Перший зустрічаються. Та ще й у борделі...

– Свята простота! – Оксана м'яко торкається моєї руки. – Ви занадто спрощено розумієте літературу. Вона не є реальністю.

– А чим вона є?

– Грою в реальність, – пояснює моя сусідка, повільно відводячи руку. – І фантазією. Бажано – на грані фолу.

Погоджуюся. Намагаюсь якось завершити розмову. Однак...

– Не хочете запросити мене на чай? – запитує (чи провокує?) Оксана. – Або на каву?

Відмовляти незручно. Чемним таки треба бути.

– З великим задоволенням... (Хоча зовсім інше маю на думці...)

– Тож чекайте, – багатозначно мовить сусідка.

На дворі темніє. Знову осіння ніч.

Ви ж знаєте, що таке осінні українські ночі?

Оксани довгенько немає. Забула? Передумала? І слава Богу.

Якби ж то. Стукіт у двері.

Вона приносить пляшку вина. Здається, імпортне.

– Чай не охолов? – питає.

Всідається. Дивиться на мене. І раптом:

– Ну хіба я не красуня? А коса – довга, пишна... Очі чорні, як терен. А стан?... Та ви не дивитесь!

І після короткої паузи наказує: «Відкоркуйте вино».

Розливаю напій у чашки. Фужерів не маю. Розумію: так не гречно бути. Але що вдієш? Оксана, звісно, кривиться. Пити з чашок вино – фе! Вона хоче шику. Аристократизму – хай навіть позірного...

Раптом щось знаходить на мене. Починаю лаятися. Подумки:

«Яка це з біса Оксана?! Солоха! Відьма! Цікаво, хто для

неї аз єсмь – чорт, дяк чи козак? На чорта ніби не схожий. Не роблю каверз роду людському, зокрема й прекрасній половині. Дяк? Ну, дяк – це як інтелектуал. Гарні й мудрі рече словеса, ловлячи часом на цю приманку хтивих жіночок. А козак?... Козаками усім хочеться бути. Дужими, сильними. Але безтурботними. Може, жінці якраз і треба чорта, дяка й козака – в одній особі».

Мовчу. І моя гостя теж. Лише опорожнює чашку.

Наливаю ще.

– Ти не відповів на моє питання.

(Хіба ми вже на «ти»?)

– Питаєш про красу твою неземну? – починаю пригадувати... й іронізувати.

– Не будь таким наїжаченим. Розслабся...

Оксана (безцеремонно!) своєю рукою гладить мою руку.

– Ти теж гарний... Наче дівчина.

Починає говорити. Її мова – нестримний потік свідомості. Розбурханої, хаотичної, часто мозаїчної. Водночас це наче словесний душевний стриптиз.

– У мене теж була дівчина, подруга кохана!.. Тепер нема. Ти знаєш, що таке самотність? коли тебе ніхто не розуміє? і ти нікому не можеш довірити спрагле тіло, переповнене чуттєвістю, яке хоче ласки; хоче, щоб його пестили, торкалися, язиком у потаємних заглибинах...

Вона – лесбіянка?!

– Ти цього не знаєш; та й – звідки? я теж не знала; а ко-

ли у мене почали рости груденята, і з'явився пушок на лоні, та нікого не було вдома (батько-мати на роботі, сестра майже доросла, та й хати вона не трималась) – я ставала перед шафою з великим дзеркалом на дверях – знаєш, колись були такі старі шафи із потемнілими від часу свічадами; дивитися в них – все одно, що подорожувати іншим світом, Задзеркаллям... Я скидала геть усе з себе і дивилась на своє відображення – з ніг до голови... Милувалась, торкалась рожевих сосків, гладила живіт – гарний, гладенький, – ніби зі слонової кістки зроблений; зовсім не такий, як у теперішніх безсоромних дівиць, що оголюють пупки, провокуючи в чоловіків, зголоднілих на секс, спермоінтоксикацію...

(Певно, Оксанку чоловік-медик такою термінологією збагатив...)

– Пальці бавилися кучериками, їм хотілося туди, де тепло, волого, таємничо; де ота горошинка, від дотику до якої робилося млосно... Тіло моє вигиналося (уявляєш, яке воно було у потьмянілому свічаді); на чолі з'являлися краплини поту; а шкіра вкривалася сиротами... Коліна вже підгиналися; я падала на канапу (стару, потерту – та хіба це важливо?); вона була для мене – як розкішне ложе; а пальці все завзятіше пестили розкішницю; і ось... ось-ось! здригається тіло – наче пронизане струмом, в голові паморочиться; я кудись лечу; немає ні кімнати, ні дзеркала, ні канапи; лише – небосинь, білі хмарки, химерні, чудернацькі, легкі, як вата. Солодка вата! І «Що ти робиш?!» І ляпас. «Безсоромни-

ця! Хвойда! Паскуда! Що! Це! Таке?» Хриплий батьківський голос. Я каменем падаю на землю зі своєї солодкої високості. І розбиваюся. Сором виїдає очі... «Одягайся! Бач, розляглася!» – грубо, гвалтовно ріже голос. І це після того, що зі мною було, – того прекрасного, небесного... Ляпас – від батька! Хіба вони, чоловіки, нас розуміють?! Їм треба, щоб ми велися так, як їм хочеться. А нам хочеться інакше. І-нак-ше!

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.